

Ikäystävällisyyden kaupunkiseututasoiset tarkastelut

Antti Rehunen,
Ikäystävälliset kaupunkiseudut- hankkeen tuloswebinaari
12.2.2025

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

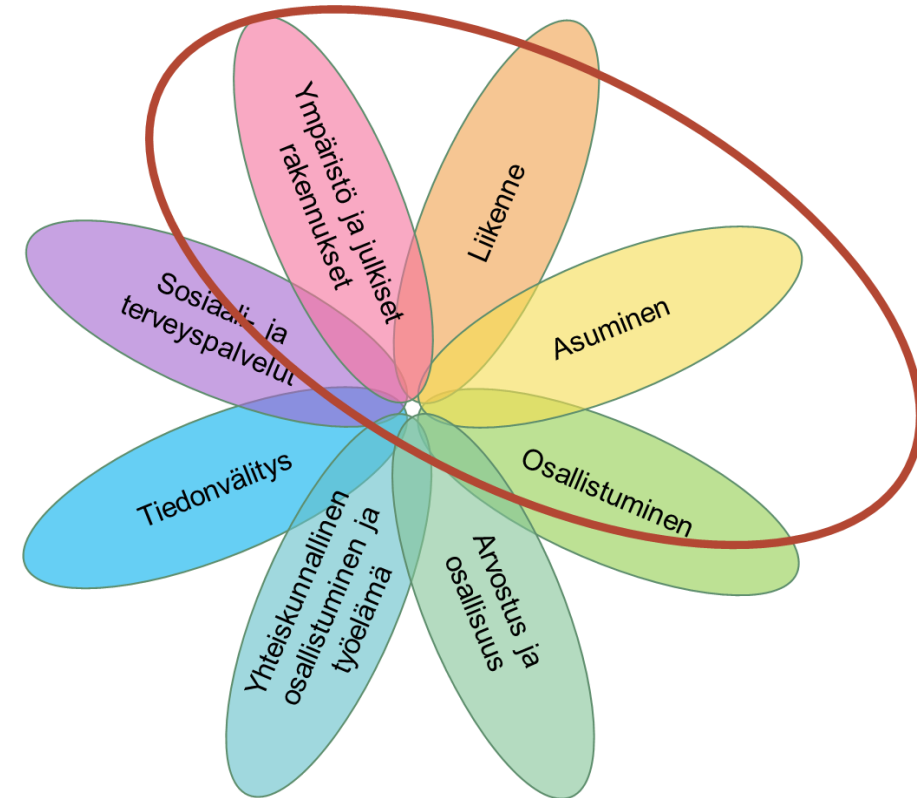
Ikäystävälliset kaupungit rakennetun ympäristön ja alueiden käytön näkökulmasta

Maailman terveysjärjestö WHO on laatinut ikäystävällisten kaupunkien tarkastelukehikon ([The WHO Age-friendly Cities Framework](#))

WHO:n ikäystävällisten kaupunkien verkostoon kuuluu Suomesta seitsemän kaupunkia: Kalajoki, Kerava, Lahti, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa

Syke on toteuttanut yhteistyössä Aalto-yliopiston ja MAL-verkoston kanssa kolmea hanketta, joissa tuetaan ja kehitetään WHO:n lähestymistavan soveltamista laaja-alaisesti rakennetun ympäristön ja alueiden käytön näkökulmasta.

1. Ikäystävällinen ja kestävä kaupunki rakennetun ympäristön ja alueiden käytön näkökulmasta (IKKUNA) (rahoitus YM, toteutus Syke)
2. Kaupunkitilan ja rakennetun ympäristön mukauttaminen ikääntyneille (KARMI) (Rahoitus ARA, toteutus Aalto-yliopisto ja Syke)
3. Ikäystävällisten kaupunkiympäristöjen kehittäminen kaupunkiseuduilla (IKI-ympäristöt) (Rahoitus: YM, toteutus MAL-verkosto, Syke)

Palvelut ja saavutettavuus eri mittakaavatasoilla

Kaupunkiseutu

Kaupunkikeskusta
Hypermarketit ja muut suuret kaupat

Kulttuuritapahtumat
Lääkäripäivystys

Tärkeimmät virkistyskohteet
Kulttuuripalvelut

Lähitaajamien
joukkoliikenneyhteydet

Seudullinen
joukkoliikenne

Kaupunki, kaupungin suuri osa-alue, taajama,

Kaupunkikeskusta
Isot supermarketit

Terveysasema
Kirjasto

Ulkoilupaikat

Liikuntapaikat ja -hallit
Kansalaisopisto

Kaupungin oma
paikallisliikenne

Asuinalue, lähiympäristö, naapurusto

Posti
Asuinalueen keskus
Lähikauppa

Koulu
Lähikahvila
Kohtaamispaikat
Yhteistilat
Piha-alueet

Ulkokuntosalit
Lähiluonto

Kävelyreitit
Viljelypalstat

Käveltävyys,
esteettömyys

Liikkumisen apuvälineet

Asumiseen, asuntokantaan ja muuttoliikkeeseen liittyviä kysymyksiä eri mittakaavatasoilla

Kaupunkiseutu

Ikääntyneiden seudullinen muuttoliike kaupunkikeskukseen ja ympäryskuntien taajamiin

Ikääntymisen vaikutus seudun eri osissa

Ympäryskuntien kuntakeskukset seudun alakeskuksina ja ikääntyneiden asuinpaikkoina

Pienten asuintaajamien asema seudulla / yhteydet keskukseen

Vapaa-ajan asuminen kaupunkiseudulla

Kaupunki, kaupungin suuri osa-alue, taajama,

Ikärakenteen ja palvelutarpeiden muutokset kaupungin eri osissa

Mahdollisuudet muuttaa esteettömään asuntoon lähelle palveluja

Ikääntyneiden keskittymät ja niiden erityistarpeet

Senioritalojen sijoittuminen ja suunnittelu

Kohtuuhintaisen asumisen, kuten asumisoikeus-asuntojen tarjonta

Asuinalue, lähiympäristö, naapurusto

Paikallaan ikääntyminen, toimivat taloyhtiöt ikääntyneiden omakotitalojen ylläpito

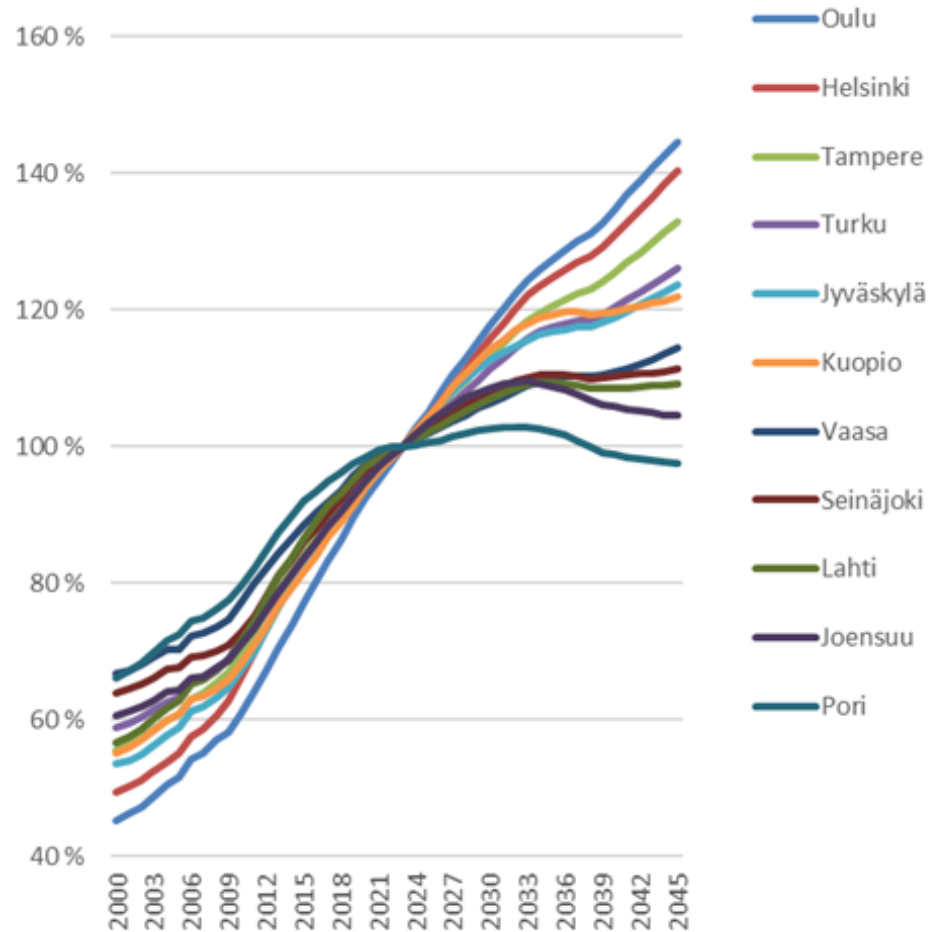
Asuntokannan monipuolisuus ja mahdollisuus vaihtaa asuntoa samalla alueella elämäntilanteen mukaan

Ikääntyneille soveltuvat esteettömät asuintalot

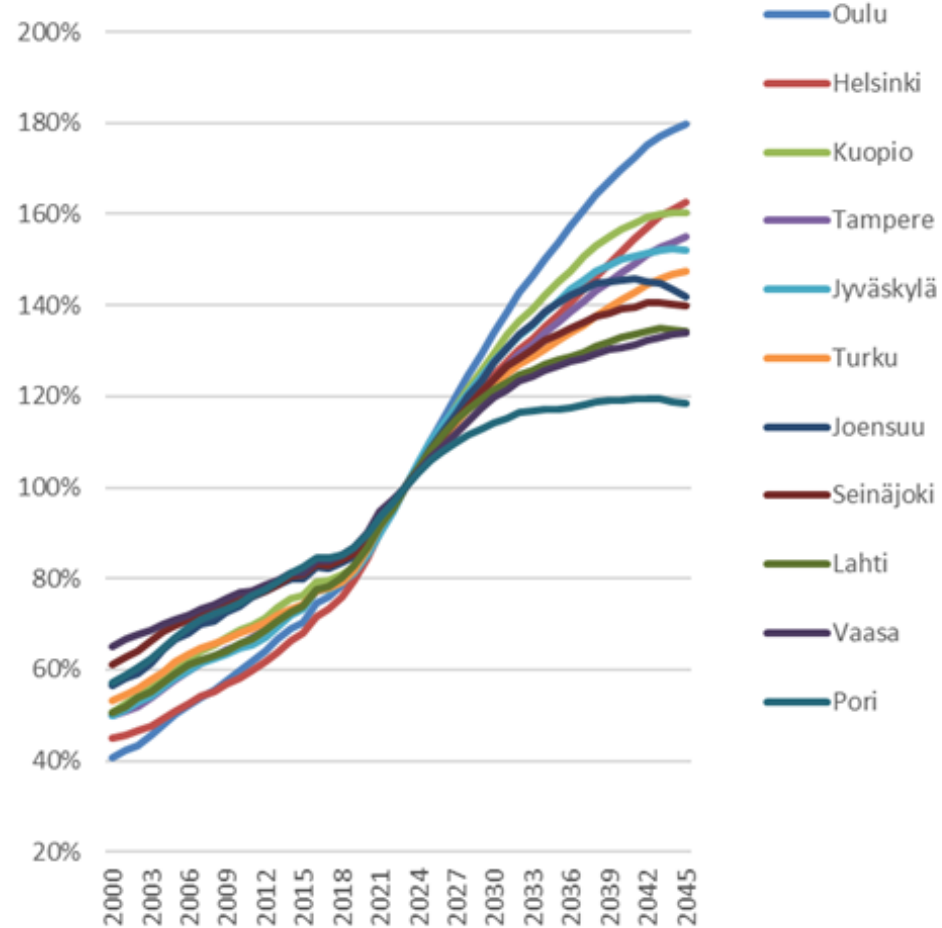
Asuinalueiden muutokset asukaskunnassa, palveluissa ja sosiaalisessa ympäristössä

Ikääntyminen on nopeaa kaupunkiseuduilla

Yli 65-vuotiaiden suhteellinen muutos,
vuosi 2023=100 %

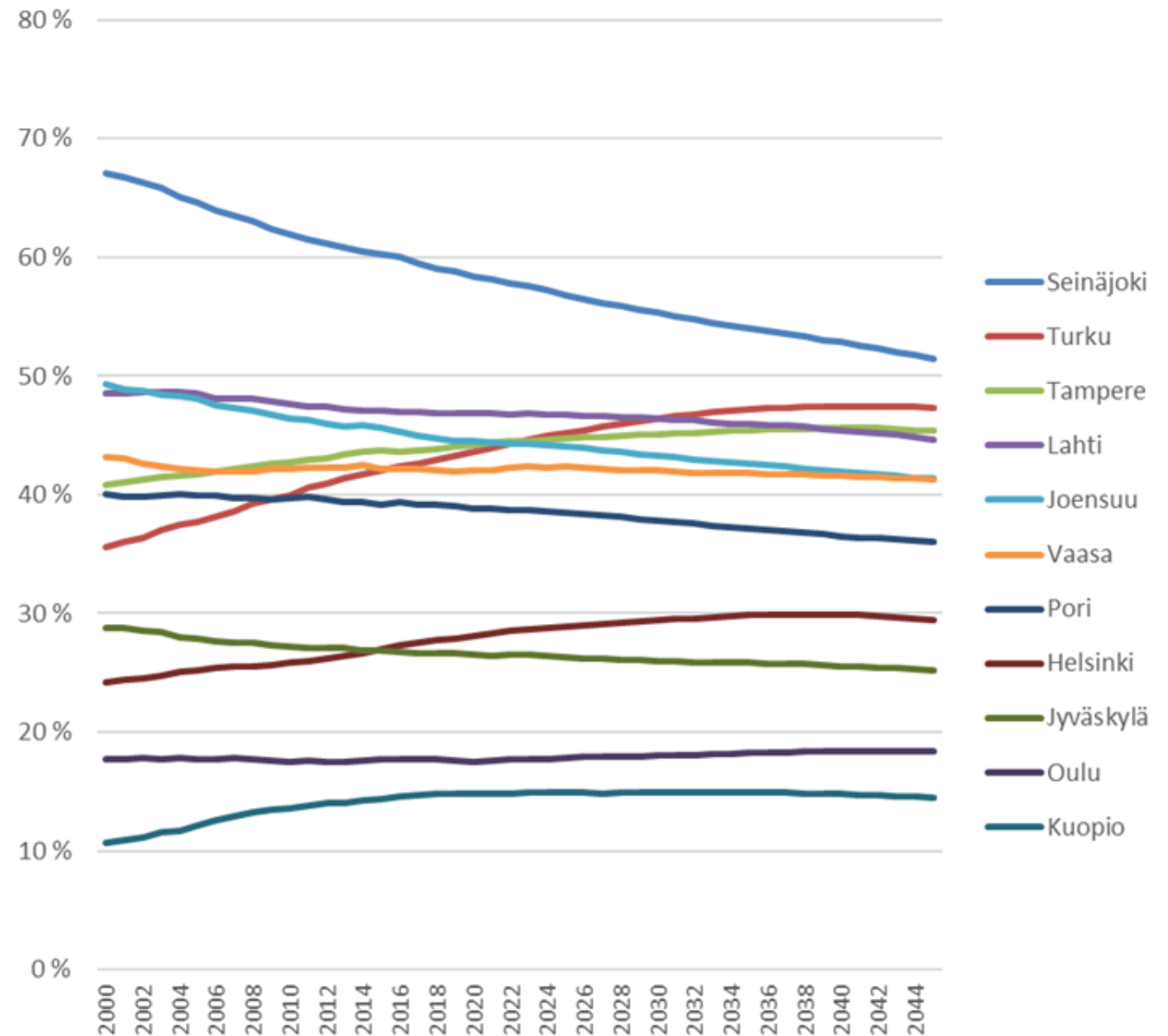

Yli 75-vuotiaiden suhteellinen muutos,
vuosi 2023=100 %

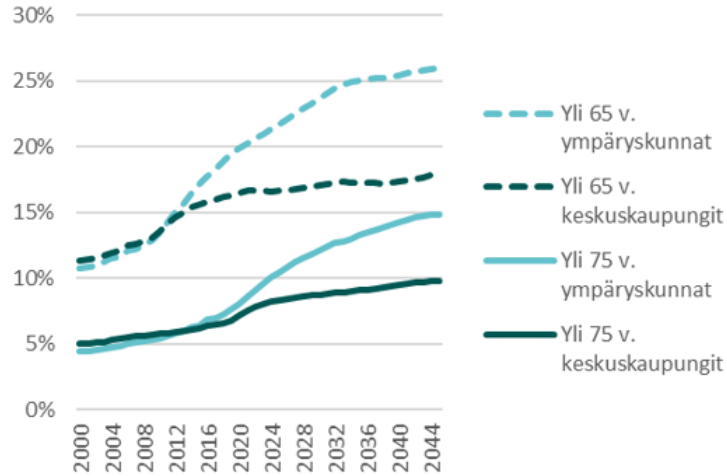
Suuri osa ikäntyneistä asuu kaupunkiseutujen ympäryskunnissa

Ympäryskuntien osuus seutukunnan
yli 65-vuotiaista asukkaista

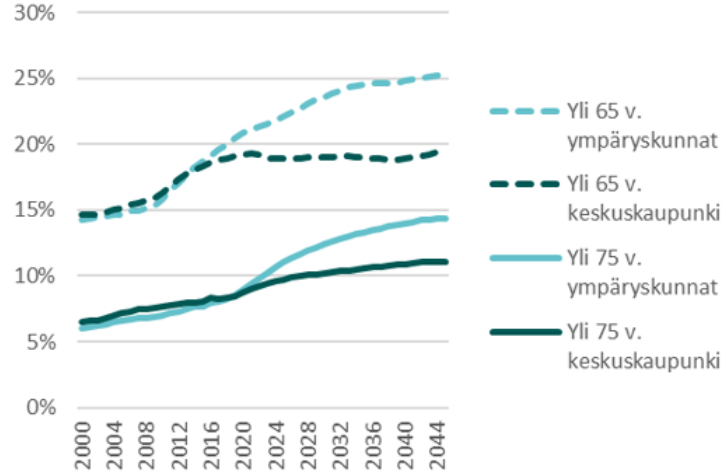

Ikääntyneiden osuus asukkaista nousee ympäryskunnissa keskuskaupunkia korkeammaksi

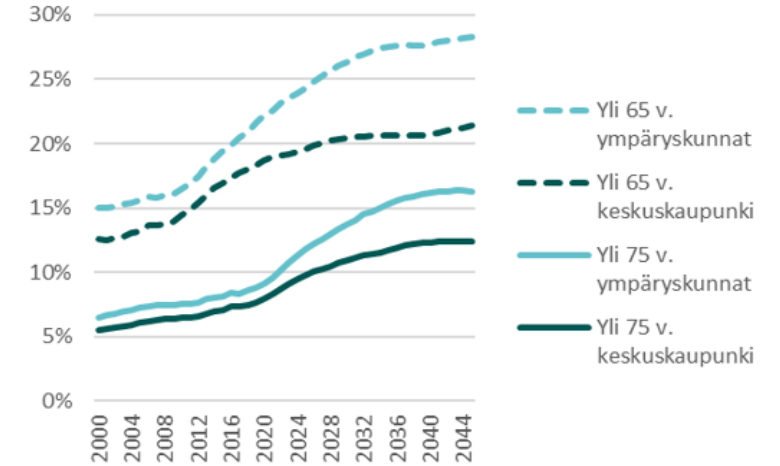
Helsingin seutukunta

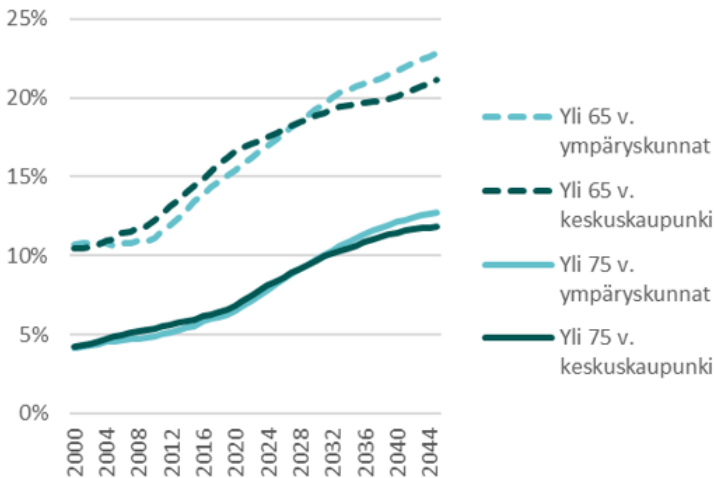
Tampereen seutukunta

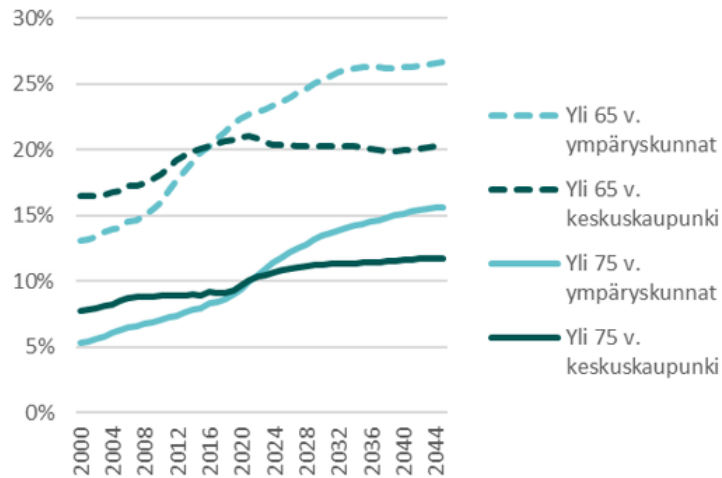
Jyväskylän seutukunta

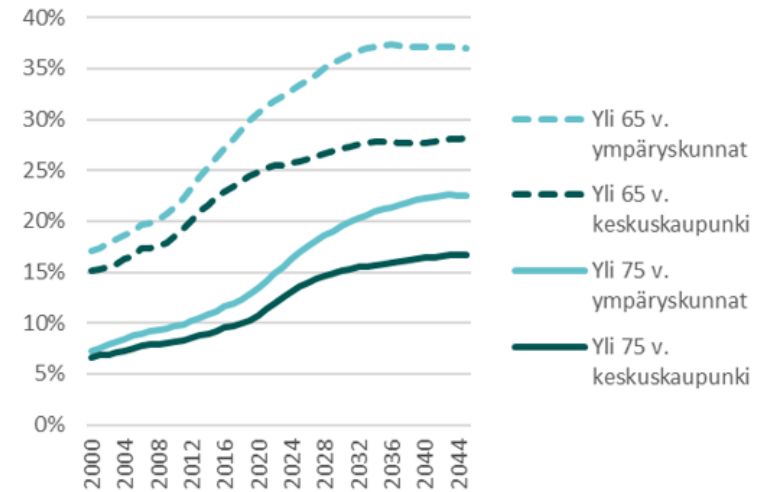
Oulun seutukunta

Turun seutukunta

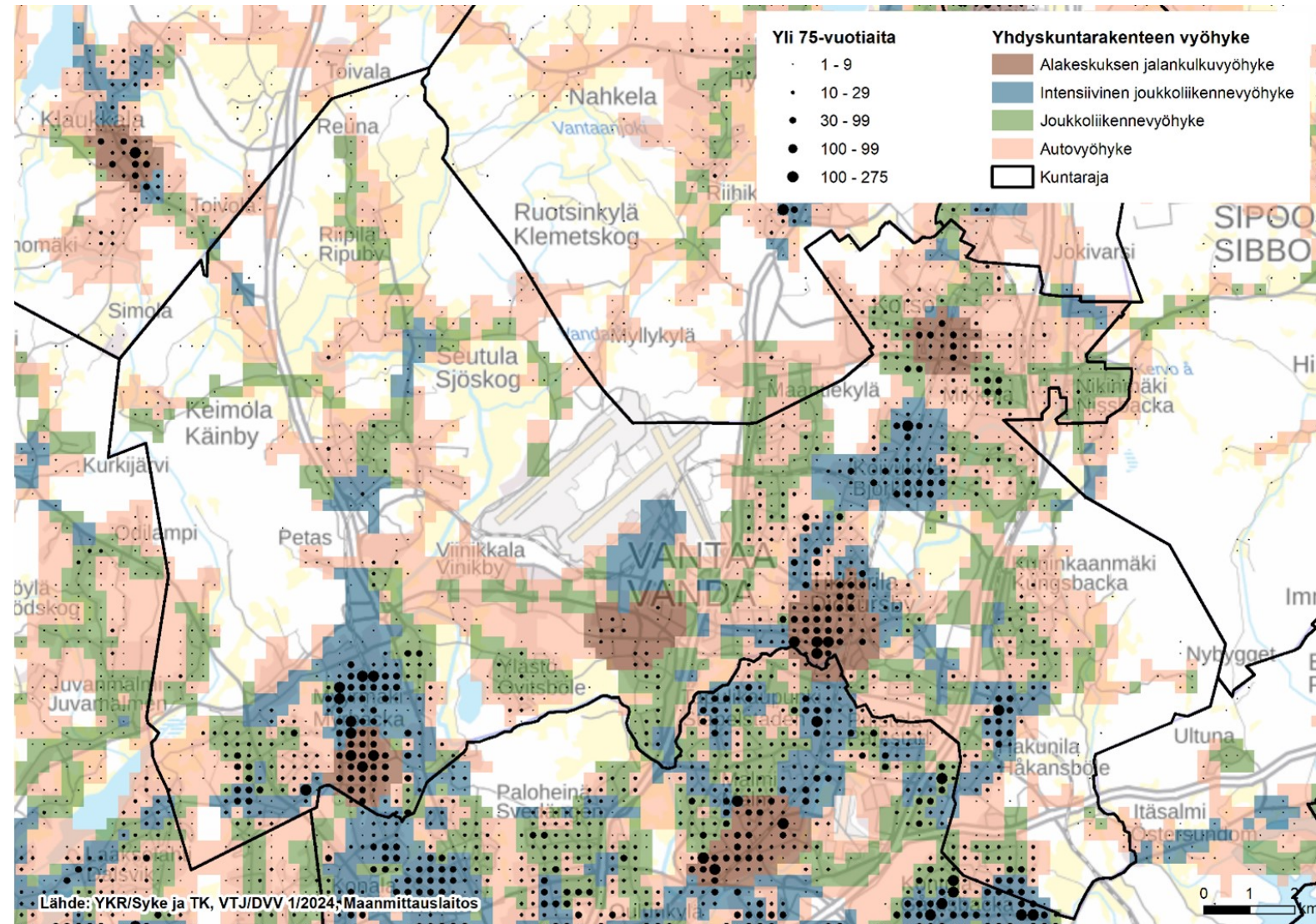
Lahden seutukunta

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet seudun ikäystävällisyyden arvioinnissa

Ikäystävällisyyden erilaiset painopisteet

Varautuminen asumisen muutoksiin.

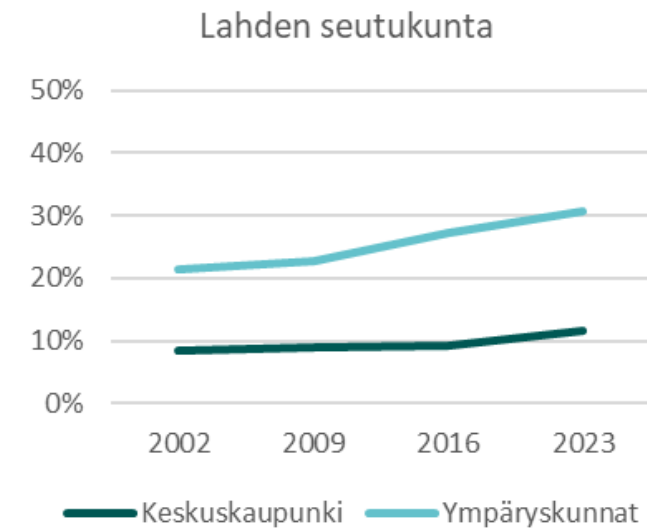
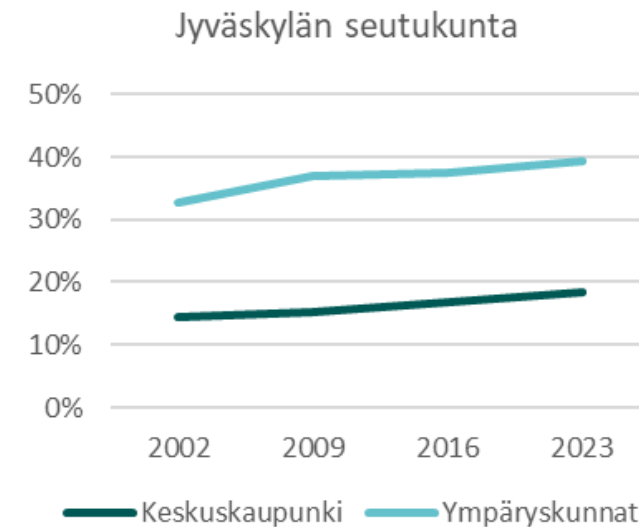
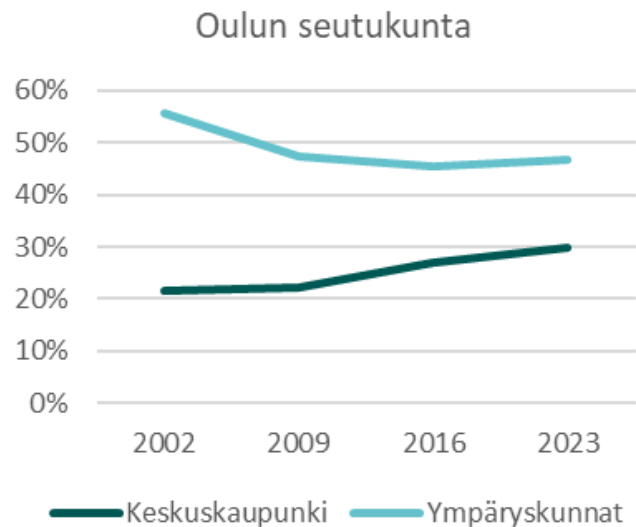
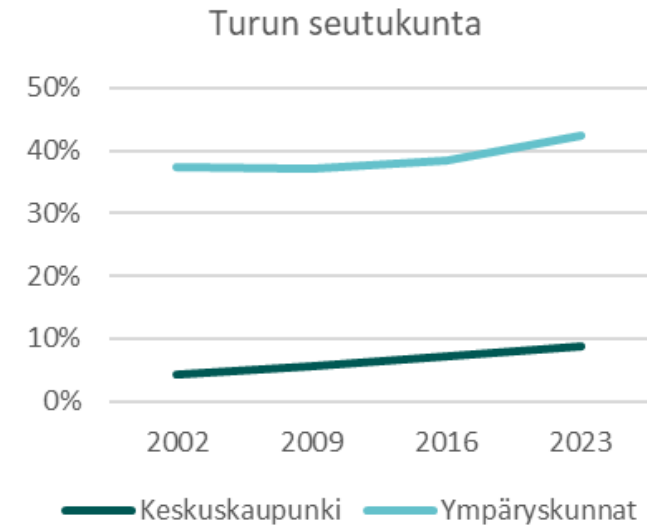
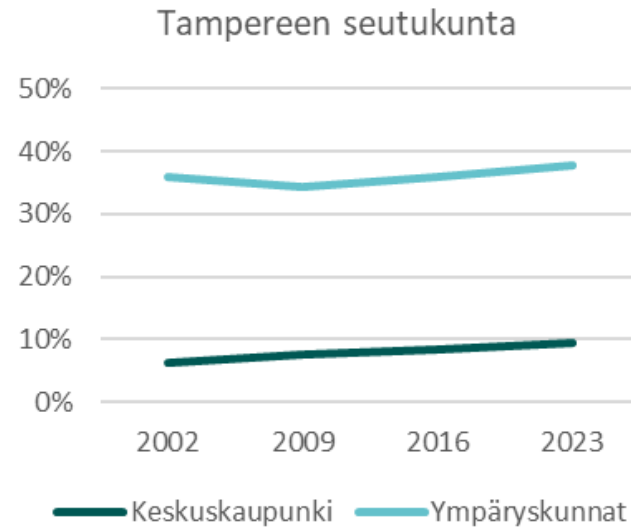
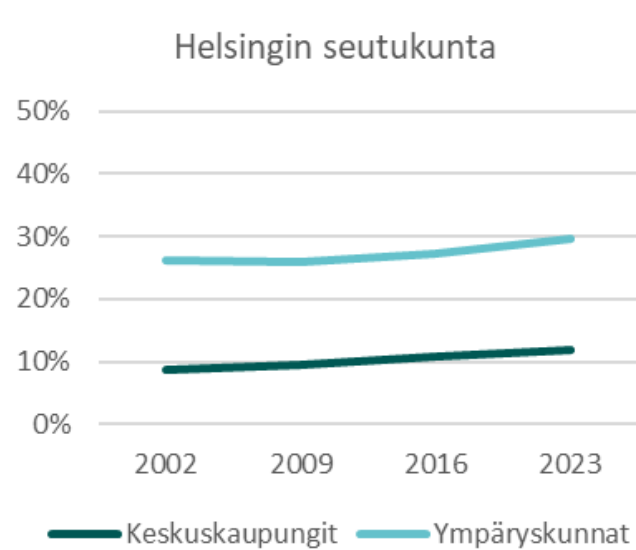

Ikäystävällisyys eri yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä

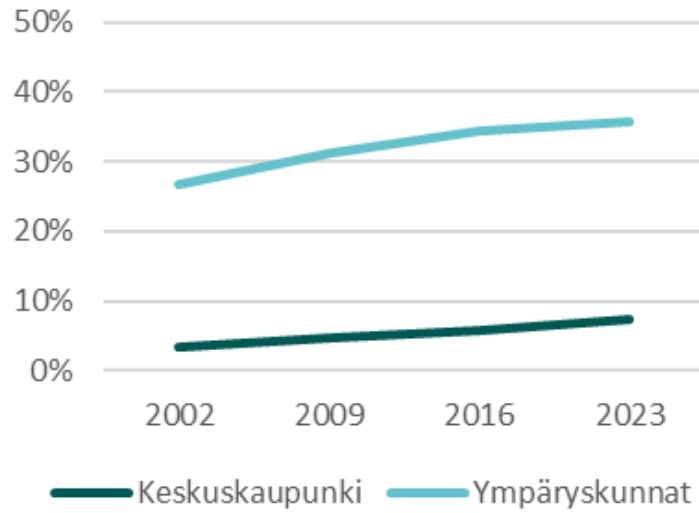
65–84-vuotiaiden näkemykset kaupunkien asuinympäristön laadusta yhdyskuntarakenteen vyöhykkeittäin

	Vahvuudet	Heikkoudet
Keskusta	Kaupalliset palvelut, kävellen kauppaan, terveystalvelut, harrastusmahdollisuudet, arkkitehtuuri ja ilme, puistot ja ulkoilualueet, helppohoitoinen asuminen	Rauhattomuutta, liikenteen melua, pyöräily vähemmän miellyttävää, turvattomuutta yksin illalla liikkeessä, asuintalon pihan käyttö vähäisempää
Alakeskus	Joukkoliikennepalvelut, kaupalliset palvelut, kävellen kauppaan, harrastusmahdollisuudet, liikenneturvallisuus, helppohoitoinen asuminen	Tyytymättömyyttä alueen viihtyisyyteen, arkkitehtuuriin ja ilmeeseen, siisteyteen ja puhtauteen, puistoihin ja ulkoilualueisiin sekä esteettömyyteen, rauhattomuutta, liikenteen melua, pyöräily vähemmän miellyttävää, turvattomuutta yksin illalla liikkeessä
Intensiivinen joukkoliikennevyöhyke	Joukkoliikennepalvelut, puistot ja ulkoilualueet	Tyytymättömyyttä asuinalueen viihtyisyyteen, arkkitehtuuriin ja ilmeeseen, siisteyteen ja puhtauteen sekä terveystalveluihin, rauhattomuutta, turvattomuutta yksin illalla liikkeessä
Joukkoliikennevyöhyke	Joukkoliikennepalvelut, puistot ja ulkoilualueet, vähemmän liikenteen melua	Tyytymättömyyttä terveystalveluihin ja kokoontumis- ja yhteistiloihin
Autovyöhyke	Rauhallisuus ja viihtyisyys, vähemmän liikenteen melua, arkkitehtuuri ja ilme, vähemmän turvattomuutta illalla yksin liikkeessä, asuintalon pihaa käytetään paljon	Tyytymättömyyttä kaupallisiin palveluihin, joukkoliikennepalveluihin ja kokoontumis- ja yhteistiloihin, ruokakauppaan mentävä autolla, asunnon kunnossapito useammin liian vaativaa (erityisesti 75-84v)

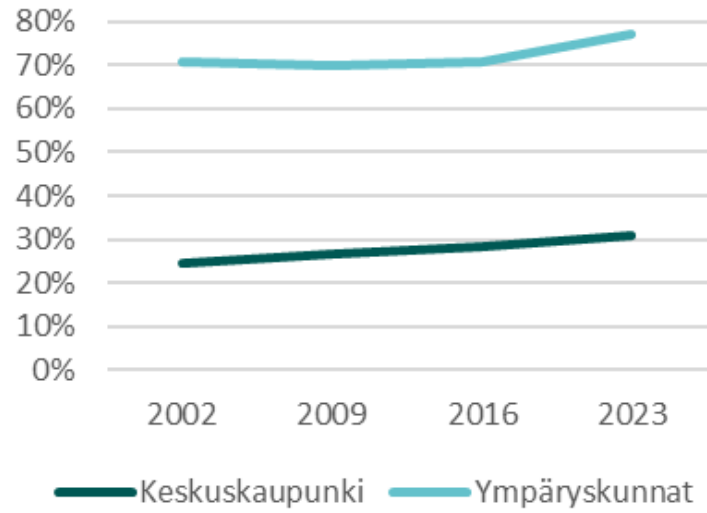
Autovyöhykkeellä asuvien osuus kaupunkiseututaajamissa jaoteltuna keskuskaupungin ja ympäryskuntien mukaan

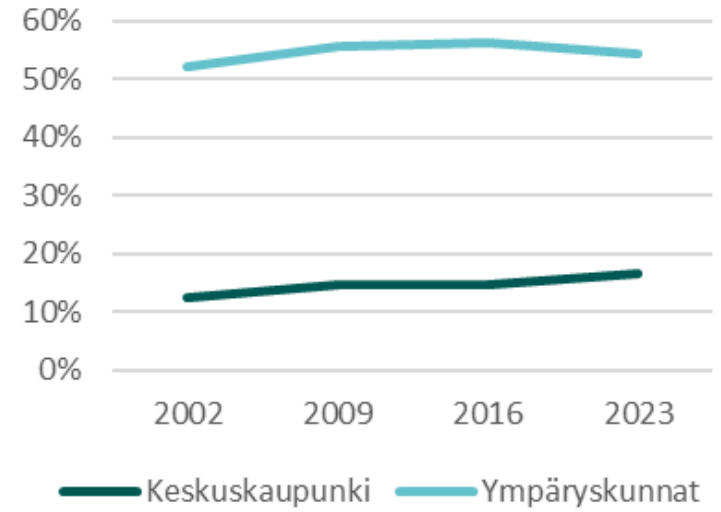
Kuopion seutukunta

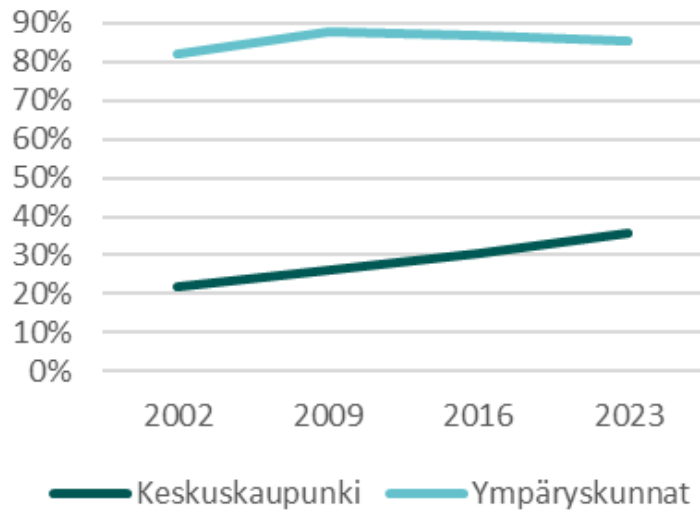
Porin seutukunta

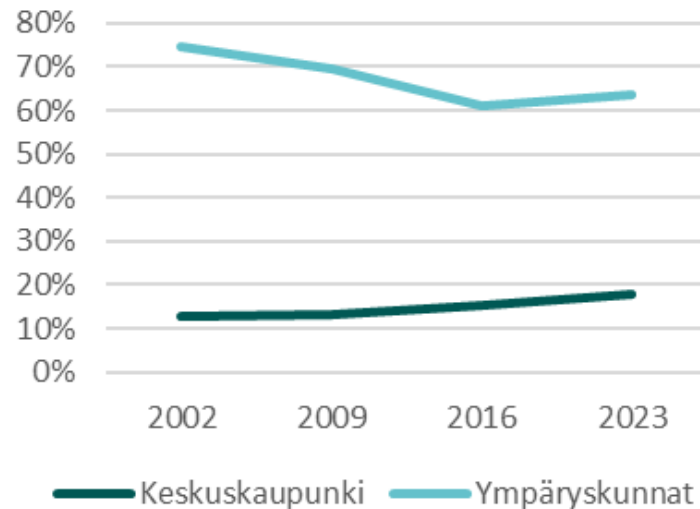
Joensuun seutukunta

Seinäjoen seutukunta

Vaasan seutukunta

Joukkoliikenne ikääntyneiden näkökulmasta kaupunkiseuduilla

Varautuminen autosta luopumiseen ja joukkoliikenteen käyttöön

Joukkoliikenteessä erilaisia järjestäjiä ja toiminta-alueita. Painottuminen taajamien yhteyksiin ja runkolinjoihin.

Joukkoliikenne toimii kaupunkiseuduilla pääasiassa koululaisten ja työmatkalaisten ehdoilla. Ikääntyneiden kasvava merkitys?

Terveysasemien, sairaaloiden ja muiden hyvinvointipalvelujen saavutettavuus on erityisen tärkeää,

Yhteydet illalla ja viikonloppuisin heikkoja verrattuna päiväaikaan

Palvelulinjat ja kutsuliikenne voivat olla hyödyllisiä ikääntyneiden näkökulmasta,

Myös autovyöhykkeellä jonkin verran joukkoliikenneyhteyksiä, mutta vuoroväli jää harvaksi ja arkimatkojen sujuva hoitaminen on usein vaikeaa.

Palvelujen saatavuus ja käyttö seututasolla

Erikoistuneet palvelut haetaan seudun keskuksesta.

Palvelujen keskittämien ja yksikkökoon koon kasvu on lisännyt asiointiin seudullisuutta ja muutostarpeita joukkoliikenneyhteyksiin, esim. sote-palvelut

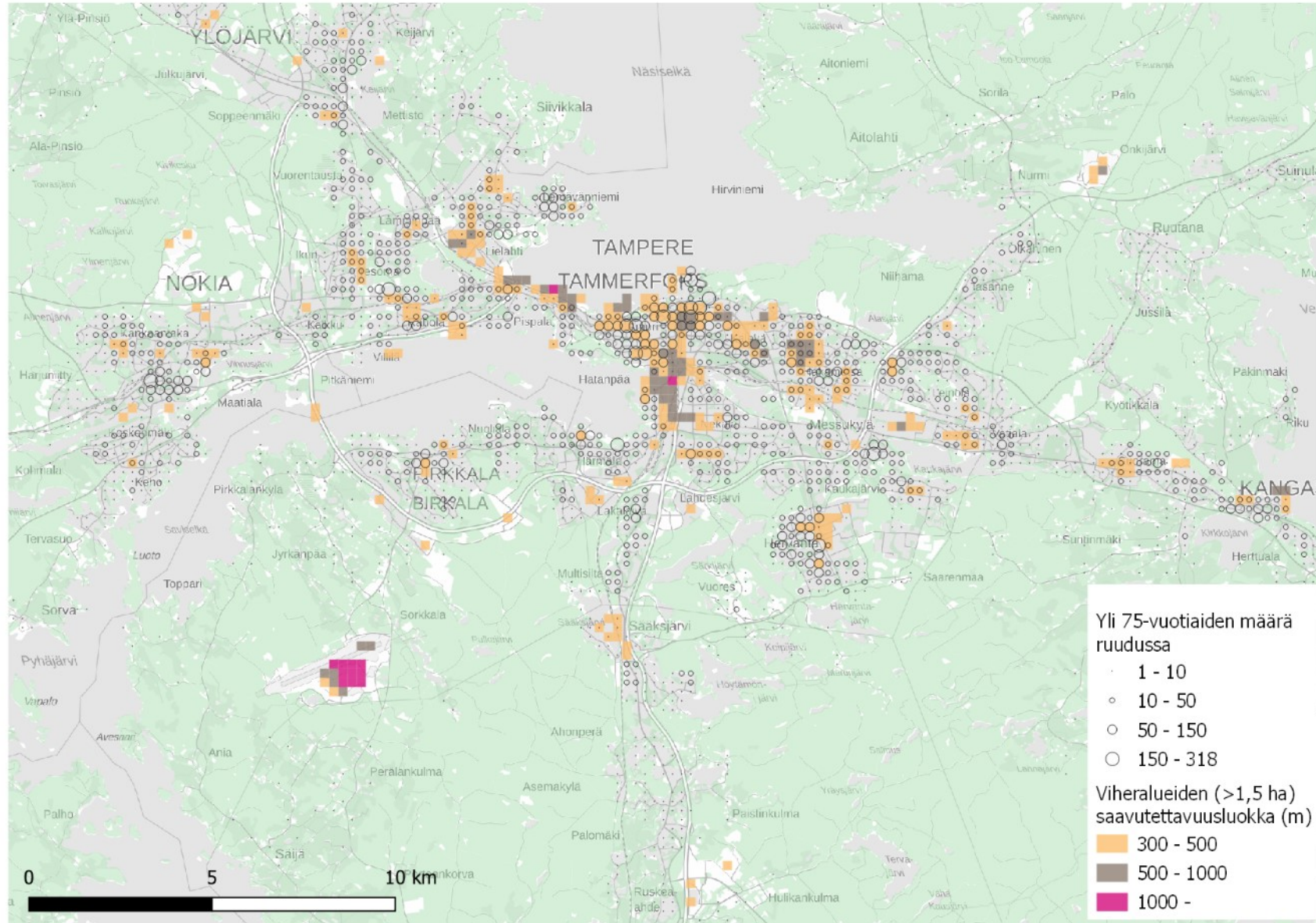
Seudun pienten taajamien yhteydet keskuskaupunkiin.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen käyttöä iltaisin hankaloittaa hyvien joukkoliikenneyhteyksien puute etenkin suurimpien kaupunkiseutujen ulkopuolella.

Liikkuvat palvelut ja digipalvelut. Osa ikääntyneistä tarvitsee tukea palvelujen hankinnassa ja asiointimatkoilla.

Ikääntyneet palvelujen tuottajina, naapuriavun tarjoajina ja yhteisöllisten tilaisuuksien järjestäjänä

Viherrakenne ja viheralueiden saavutettavuus seudullisen kysymyksenä

Tietopohjan ja suunnittelun kehittäminen

Pitkäjänteinen ja poikkihallinnollinen suunnittelu

Kokeiluista
pysyvään
toimintaan

Ikäystävällisyysstrategia
ja suunnitelma

Tieto- ja osaamispuhjan
säilyminen
henkilövaihdoksissa

Eri toimialojen
sekä kuntien ja
hyvinvointialueen
yhteistyöryhmät

Seudullisen suunnittelun kehittäminen

Palvelujen,
asumisen ja
joukkoliikenteen
seudulliset ratkaisut

Yhteisiä alustoja
ikäystävällisyyden
seudulliselle
suunnittelulle ja
kehittämislle.

Kuntien ja
hyvinvointialueiden
yhteistyön
parantaminen

Tietopohjaa koko
seudulta keskitetysti

Ikäystävällisyyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen

Seuranta, ennakointi ja arviointi

Ikäystävällisyyden
säännöllinen
seuranta kunnissa
ja seuduilla

Ikäystävällisyyden
kokonaiskuva eri
mittareiden
perusteella

Valtakunnalliset
aineistokoosteet

Suorat ja epäsuorat
vaikutukset
ikäntyneiden
elinympäristöön

Palvelujen sijainnin
ja joukkoliikenteen
tarjonnan yhteydet

Ikäntyneiden
asuinpaikkojen
ennakointi

Laadullista tietoa
ympäristön
käyttäjiltä

Suurten
palveluyksiköiden
vaikutukset
lähipalveluihin

Ikäystävällisyyden ja kestävyys edistäminen

Kestävyys ja ikäystävällisyys

Ikääntyneet esille kestävyys arvioinnissa

Ikäystävällisyyden ja kestävyys yhteiset kehittämistoimet

Ikääntyneet aktiivisina kestävyys edistäjinä

Olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen ikääntyneiden asumisessa

Kestävään liikkumiseen nojaava kaupunkirakenne, jossa on tiiviisti monipuolisia toimintoja.

Ikäystävällisyyden kehittäminen eri aluetasoilla

Eri aluetason toimien vaikutusten tunnistaminen

Eri suunnittelutasojen ratkaisujen yhdensuuntaisuus

Kehittämistä sekä asuinalueen, kunnan tai sen suuren osan alueen sekä seudun tasolla

Kehittämisen painopisteet riippuvat sijainnista yhdyskunnassa

Lähtökohtana yhdyskuntarakenteellinen sijainti ja paikalliset kehittämistarpeet.

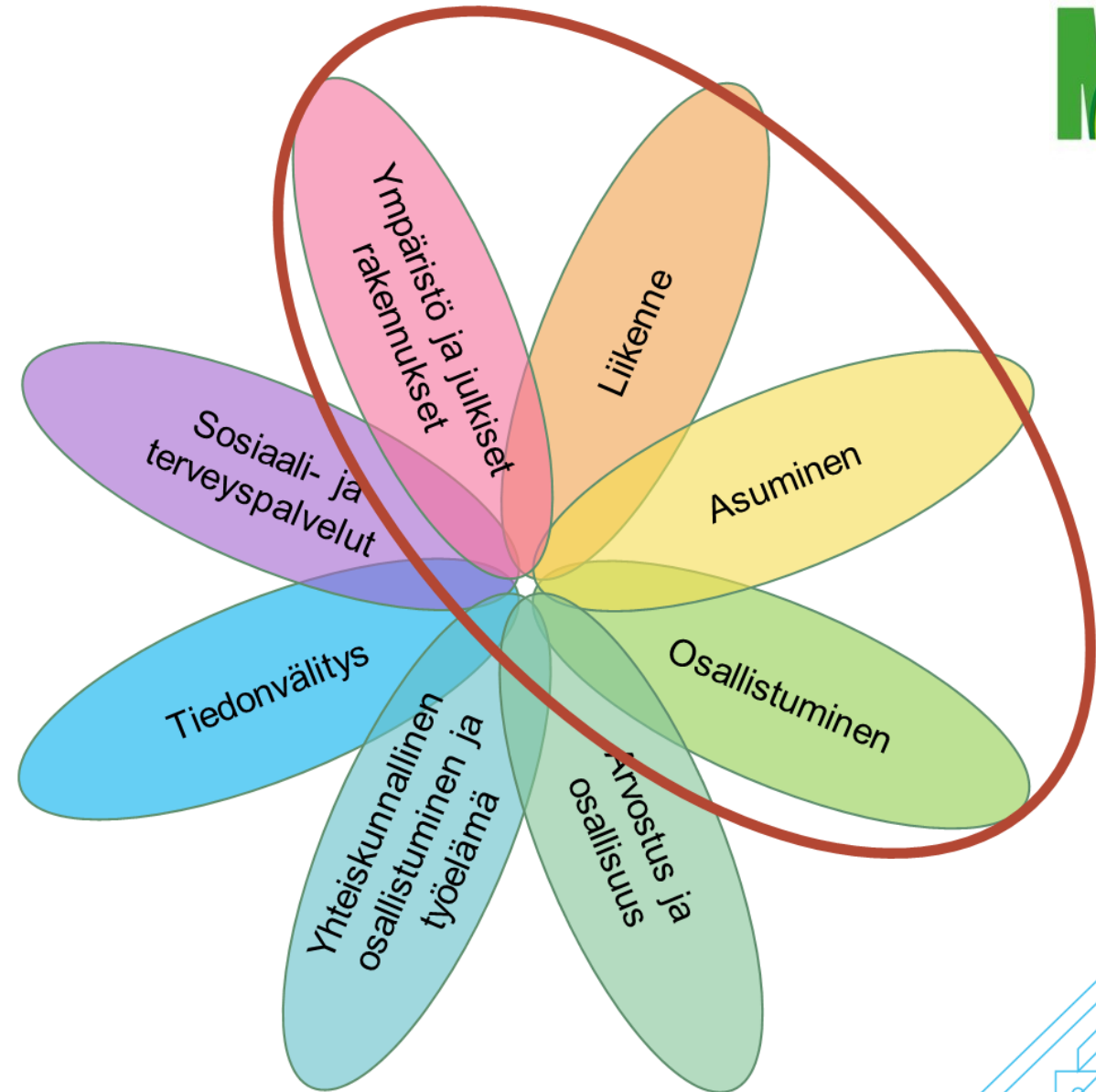
Keskustoissa ja alakeskuksissa turvallisuus ja viheralueiden saavutettavuus ja ympäristön laatu

Joukkoliikennevyöhykkeillä saavutettavuus, palvelut, turvallisuus ja yhteistilat

Autovyöhykkeellä palveluiden saavutettavuus, kyytipalvelut, kokoontumispaikat, rakennusten kunnossapito

Ikäystävälliset kaupunkiseudut – hanke, SYKE, MAL- verkosto & YM

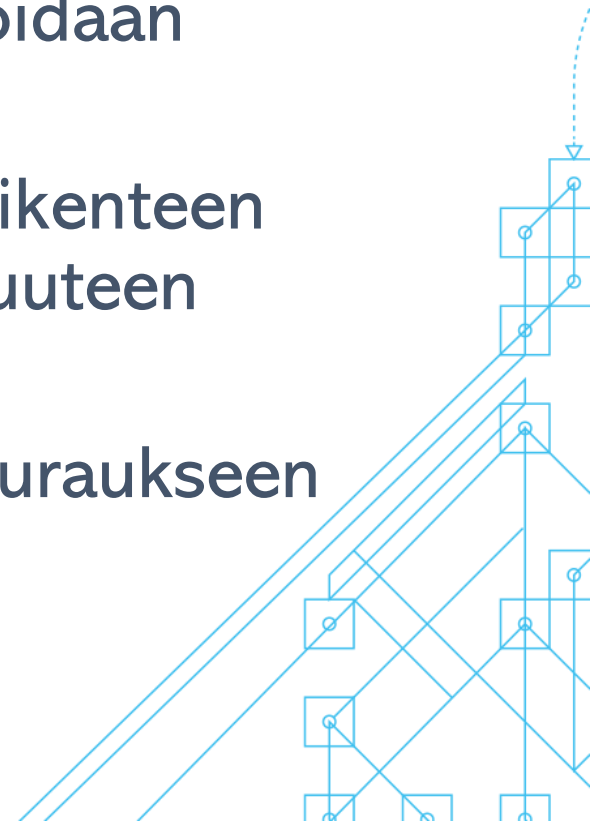
Seutuhaastattelujen satoa
Kati-Jasmin Kosonen,
MAL-verkosto

Lähtökohtana on WHO:n Age-friendly Cities and Communities –
viitekehys ja teemat sekä suomalaisten kaupunkien verkosto.

Saavutettavuus ja liikkuminen

- Seudullinen joukkoliikenneviranomaisen mukaan yhteistyöhön
- Kutsu- ja palveluliikenne mukaan vaihtoehtoihin, huomioidaan taksiliikenne
- Palvelupisteet joukkoliikenteen ja kävelyn saavutettavuuteen
- Erityishuomiota talvikunnossapitoon, auraukseen ja liukkauden estoon

Asuminen

- Asuminen eriytyy ja ikääntyminen voimistuu, keskustat vs haja-asutusalueet
- Ikääntyneiden kohtuuhintaisen asumisen tarjonta tarkasteluun
- Vapautuvien omakotitalojen kohtalo tarkasteluun
- Seudullinen asunto-ohjelma tai asumisen kehityskuva tarpeellinen (ml. Ikäasumisen ohjelma)

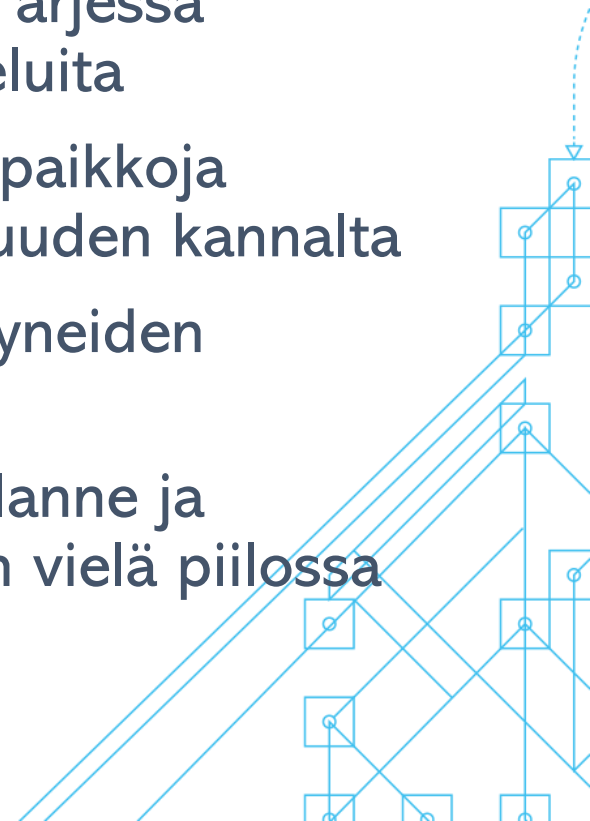
Sosiaalinen ympäristö ja palvelut

- Keskustojen kohtamaispaikat tärkeitä – palvelujen yhteyteen?
- Vuodenaikavaihtelu: kaupungeissa kauppakeskusten tärkeys erit. talvisaikaan, kesäaikaan vapaa-ajan asunnot ja yhteisöt
- Palveluverkkotarkastelu suhteessa saavutettavuuteen ja kuntarajoihin (hyvinvointialueiden rooli)
- Yhteisölliset asuinpaikat ja korttelit
- Matalan kynnyksen sosiaaliset kohtaamiset

Seudullinen suunnittelu ja yhteistyö 1/2

- Tiedolle ikääntyneiden asumisesta ja muutoksista seuduilla on tarvetta, paikkatieto tarinakartat auttavat hahmottamaan muutoksen nopeutta
- Saavutettavuus ja joukko/kutsuliikenne ovat ikääntyneiden asumisessa ja arjessa työväestöä tärkeämpiä palveluita
- Palveluverkkoa ja kohtaamispaikkoja arvioitava myös saavutettavuuden kannalta
- Lähivihreä tärkeä osa ikääntyneiden asuinympäristöä
- Ikääntyneiden työmarkkinatilanne ja työssäkäynnin jatkaminen on vielä piilossa oleva, mutta kasvava ilmiö

Seudullinen suunnittelu ja yhteistyö 2/2

- **Yhteinen suunnittelutyökalu tai menetelmä, Joensuussa ja Oulussa yhteinen yleiskaava, muualla seudullisia menetelmiä**
- **MAL-sopimuseuduilla MAL-sopimukset ja niiden taustasuunnitelmat ja mallit**
- **Seudulliselle asunto- tai ikäasumisen ohjelmalle on tarvetta myös ikääntyneiden asumisen näkökulmasta**
- **Hyvinvointinäkökulman integrointi seudulliseen suunnitteluun (hyvinvointialueet ja hyte-ryhmät)**

IKI ympäristö-hankkeen suosituksia seudullisen suunnitteluun

- **Tietopohjaa** ikääntyneiden asumisesta ja asuinympäristön ominaisuuksista on hyvä olla saatavilla koko seudulta keskitetysti, valtakunnallisena vertailutietona tai seudun omaa.
- Ikäystävällisyyden kehittämiseen kaupunkiseutujen ympäryskuntien taajamissa tulee kiinnittää enemmän huomiota, ja taajamien **palveluja, joukkoliikenneyhteyksiä ja ympäristön laatua on tarkasteltava myös ikääntyneiden hyvinvoinnin näkökulmasta.**
  - Koska ikäystävällisyys riippuu erityisesti palvelujen ja joukkoliikenteen osalta seudullisista ratkaisuista, ikäystävällisyyden tilannekuvaa, tavoitteita ja toimintasuunnitelmaa on tarpeen laatia myös seututasolla.
- Kaupunkiseuduilla tarvitaan **yhteisiä alustoja ikäystävällisyyden suunnittelulle ja kehittämiseksi.** Näitä voivat olla kuntien yhteinen yleiskaava, MAL-sopimus ja seudullinen asumistarkastelu, asunto-ohjelma tai seututason ikäystävällisyydestarkastelu.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä ympäristön ikäystävällisyyteen liittyen pitää lisätä esimerkiksi **hyte-yhteistyöryhmien** kautta.